

Redactor: Alexandra Grigore

Coperta: Mona Velciov

Traducerea s-a realizat după originalul în limba bulgară *Jitia na bălgarskite svetii*, Sveta Gora Athon, 2007.

© Editura Sophia, pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Viața Sfântului Nicolae de Ianina / trad.
din lb. bulgară: Gheorghită Ciocoi. -
București: Editura Sophia, 2010
ISBN 978-973-136-163-5

I. Ciocoi, Gheorghită (trad.)

235.3 Nicolae de Ianina
929 Nicolae de Ianina

Cuvânt al lui Matei Grămăticul¹ despre copilăria Sfântului Nicolae de Ianina și despre cetatea Sredeț

Prin insuflarea Duhului Sfânt, mai mulți păstori ai turmei celei cuvântătoare a lui Hristos au binevoit să-mi poruncească mie, celui mai de pe urmă dintre diaci, Matei Grămăticul, paracliser al Sfintei Biserici a lui Dumnezeu din cetatea Serdicăi, să aștern în scris, pentru folosul Bisericii lui Hristos, toate câte s-au petrecut cu fericitul mucenic Nicolae, care în vremea noastră, nu cu multe zile înainte, a pășit pe calea cea mucenicească pentru Hristos – la ale cărui păti-

---

¹ Martor la mucenicia Sfântului Nicolae de Ianina din anul 1555, cărturar de expresie medio-bulgară. Numele său întreg nu este cunoscut.

miri pe mulți dintre voi vă socotesc a fi fost martori.

Ca pe o floare prea minunată l-a zămislit pe mucenic vestita cetate Ianina din Tesalia, ce se arată mai frumoasă decât mulțime de alte cetăți din întreaga Macedonie. Și s-a născut Sfântul din cinstitori de Dumnezeu părinți, pe nume Martin și Eufrosinia, cărora Dumnezeu le-a dăruit pe acest fericit fiu ca pe un binecuvântat dar al rugăciunii, căci erau iubitori de Dumnezeu, împărțind cu îndurare milostenii și aducând mulțime de prinoase la dumnezeieștile biserici. Și luminându-l cu baia Botezului, l-au numit pe acest fiu al lor Nicolae, pentru multa evlavie ce o aveau către marele Nicolae, făcătorul de minuni din Mira Lichiei. Iar copilul creștea întru înțelepciune și pricepere, supunându-se părinților lui, cărora se asemena, urmându-le acestora în toată fapta cea bună. Luminat de curăția minții sale, cu multă luare-aminte s-a păzit pe sine încă din copilărie, îngrijindu-se să săvârșească toate câte erau plăcute lui Dumnezeu. Și stăruia întotdeauna întru ascultarea și citirea dumnezeieștilor cuvinte prin care își întărea min-

tea sa. Căci încă de mic a fost atras de cercetarea Bisericii lui Dumnezeu. Și, atunci când se citeau cuvintele sfinților, întru totul era pătruns de ele, fără să-l stăpânească cumva lenea ori neluarea aminte, fără să piardă nimic din cele citite, prin care obicei s-a zidit pe sine ca vrednic locaș al Domnului său. Astfel, crescându-l pe el întru frica de Dumnezeu și în curăție, dar mai cu seamă în dragostea cea dumnezeiască, după o oarecare vreme și-au plătit părinții lui Nicolae și ultima datorie către viață, lăsându-l pe fiul lor ca moștenitor atât al rugăciunilor, cât și al averii lor. Iar el, rămânând singur lucra în chip osebit apostoleasca îndeletnicire a tăbăcăriei, pe care și-o însușise destul de bine, primind dintru aceasta îmbelșugat cele de trebuință pentru nevoile sale, întinzându-și cu vrednicie mâna sa către cei care căutau ajutor de la el. Și întrecând pe toți întru frumusețe, și luând aminte cu bună știință asupra cuvintelor Evangheliei, cum că nici un proroc nu este cinstit în patria lui, a cugetat să se înstrăineze pentru Hristos. Astfel, împărțind moștenirea sa, a părăsit locurile de baștină și, îndrumat de Duhul

Sfânt, a ajuns după o vreme în cetatea Sredeț¹, pe care de mult voia să o vadă și în care avea să se încununeze cu mucenicească cunună, după cum dumnezeiasca Pronie i-a hărăzit lui.

Și această cetate Sredeț este una dintre cele mari și slăvite, după cum mi se pare mie și după cum grăiesc mulți despre ea. Însă nu prin mărima ei întrece pe celelalte, nici prin vreo zidire măreață, ci mai cu seamă prin smerenia cucernicilor și înțelepților săi locuitori, care strălucesc întru virtuți. Și precum odinioară marele Moise a scris despre Pământul Făgăduinței, asemănându-l pe acesta cu Raiul, grăind cum că Lot și-a ridicat ochii săi și a văzut că el era udat de ape precum Raiul Domnului, cu dreptate vom scrie și noi tot astfel despre pământul acesta, după vrednicie. Căci cetatea Sredeț are munți înalți împrejurul său, care o apără pe ea, din care izvorăsc ape dulci ce se revarsă în toate împrejurimile. Și de la poalele munților izvorăsc ape reci și fierbinți, mult tămăduitoare. Iar văzduhul în aceste locuri topește dogoarea și gonește toată aprinderea bolilor. În mijlocul unui

¹ Sofia.

astfel de rai se află slăvita cetate de care am pomenit; și nu fără de înțelepciune a fost numită ea Sredeț¹ – căci nu spre Răsărit, nici la Apus, ci chiar la jumătatea dintre cele două se află.

Odinioară, în această cetate, fiii împăratului Constantin cel Mare au adunat mare Sobor². Fratele cel mare, Constant, care stăpânea Roma, sfătuit de papa, a înfricoșat cu război pe Constantin, fratele său mai mic, ca să înceteze cu tulburarea Bisericii și cu apăsările împotriva credinței cele drepte. Iar acesta – deși înclinat către eresul lui Arie – fiind bun și cu rădăcină bună, s-a înțeles cu fratele său să adune sobor al Dumnezeieștilor Părinți din toată Biserica, și ce credință vor învăța aceștia, pe aceea să o țină fiecare. Și s-au adunat aici 341 de episcopi, care au întărit credința Părinților de la Niceea, hotărând ei să fie moștenitori ai blestemului toți aceia care îndrăznesc să o surpe pe aceasta. Și au alcătuit 20 de canoane care să aibă putere de obște și folos pentru Biserica lui Hristos. Și astfel s-a binecuvântat acea cetate,

¹ Sredeț – în limbile slave, cuvântul are înțelesul de mijloc.

² Sinodul local din anul 343 de la Serdica.

care de atunci și până în zilele noastre nu a sărăcit în harul lui Dumnezeu pentru rugăciunile lor.

Să zugrăvim însă după vrednicie măreția cetății pomenite nu este cu putință. Iar dacă acest pământ este într-atât de preaslăvit, cu cât mai mult locuitorii săi! Dar când auzi despre locuitori, nu te gândești la cei de acum, ci la cetățenii cei cerești, care cândva au fost viețuitori aici, aflându-se ei acum viețuitori împreună cu îngerii. Se cuvine, deci, să pomenim măcar doi sau trei dintre aceștia... Sfințitul mucenic Terapont, viețuitor în acest loc și presbiter al Sfintei Biserici a lui Dumnezeu din Serdica, care a viețuit având multe virtuți, în vremea prigoanei împotriva creștinilor, fiind prins de cei nelegiuiți pentru mărturisirea credinței creștine; după multe chinuri, înlănțuit cu grele lanțuri de fier, a fost dus în afara cetății, la o zi de cale, și i s-a tăiat lui capul, primind astfel sfârșit mucenicesc pentru Hristos. Și se povestește că în acel loc în care a curs sângele său, după o vreme, a crescut un stejar înalt, care până acum se poate vedea, și acolo se fac felurite tămăduiri, ace-

lora care cu credință aleargă pentru ajutor la sfântul.

Încă și marele între pustnici, Preacuviosul părinte al nostru Ioan de Rila, viețuitor în pustie, cu adevărat înger în trup și om ceresc, care pe toate cele văzute le-a socotit ca fiind nimica și, după cuvântul Evangheliei, și-a luat crucea și a pornit după Hristos, nu trebuie trecut cu vederea. Căci Dumnezeu l-a proslăvit într-atâta prin minuni, că și după moartea sa sfintele lui moaște dau preaslăvite tămăduiri tuturor aceluia care pătimesc, și nu doar celor credincioși, ci și păgânilor, ca muștrare pentru necredința lor.

Și multipătimitorul Gheorghe cel Nou, care a viețuit în această cetate întru toată virtutea și curăția. Și chiar de a fost el de bun neam, s-a îndeletnicit cu aurăria. Iar după o oarecare vreme a strălucit de șapte ori mai curat decât aurul, căci în chip preaslăvit a suferit de la potrivnicii lui Dumnezeu pentru mărturisirea credinței în Hristos. După multe chinuri și răniri, bătăi, lanțuri și temniță, a fost mai apoi ars în foc și adus lui Dumnezeu ca o jertfă curată. Iar sfintele sale moaște dau tămăduiri în felurite ne-

putințe, tuturor celor care cu credință se roagă lui, aflându-se ele în mai toate bisericile acestei cetăți, care cu vrednicie aduc închinăciune și laudă Sfântului până în zilele noastre.

Dar să nu încheiem cuvântul nostru fără să facem pomenire și de celălalt Gheorghe, având aceeași viețuire și același nume ca și primul, mult dorit de Dumnezeu și de oameni, născut și crescut tot în această cetate. Și turcii cei necredincioși, nerăbdând minunatul său chip, care strălucea întru luminarea Sfântului Duh, l-au silit să se lepede de Hristos și să treacă la credința lor cea mincinoasă. Însă viteazul pătimitor nu a voit nicicum să asculte de făgăduințele lor, ci, aprins de dragoste către Hristos, a răbdat ca într-un trup străin bătăi cu toiège și cumplite răniri, pedepse și lanțurile temniței. După acestea, îmbrăcat întru râvna Sfântului Duh, înaintea tuturor cu îndrăznire a mărturisit Sfânta Treime și a muștrat credința agarenilor cea huitoare de Dumnezeu. Și aprinzându-i pe aceștia spre mânie, l-au răpit pe neașteptate de dinaintea judecății și l-au dat la moarte în mijlocul cetății, prin spânzurare de un copac.

Petrecerea Sfântului Nicolae de Ianina la Sredeț

Multe ar fi de spus despre virtuțile bărbaților și femeilor din Sredeț, ori, mai bine zis, despre cetățenii cei cerești, de care nu ar fi vrednică întreaga lume, după cuvintele Apostolului, și ale căror vieți și pătimiri scrierile cele dumnezeiești le povestesc mult mai pe larg. În întreaga cetate, deci, dar și în împrejurimile sale se înălțau dumnezeiești biserici și în fiecare zi sporeau împreună toți credincioșii lor; și întru ele neconținut se înălțau slavoslovii zi și noapte către Domnul. Iar marea și apostoleasca Biserică strălucea întru frumusețe și podoabă în mijlocul cetății, asemenea unei mirese. Și la sânul său păstra cinstitele moaște ale Sfântului crai Ștefan

Milutin¹, și pe cele ale mai sus pomeniților Sfinți mucenici, prin care întotdeauna se umplea ea de bună mireamă și de mulțime de minuni. Dar strălucea aceasta și prin arhieriei săi, prin care erau conduși mieluseii către pășunea cea înverzită, căci bine își hrănea maica fiii la pieptul ei. Aceasta își înmulțea suita apostolească de preoți, având diaconi trăitori precum îngerii și citeți plini de bună credință, iscușiți oratori preaînțelepți și cântăreți prea minunați. Și erau plini de evlavie putătorii de grijă ai acesteia și întregul ei cler. Iar o astfel de stare se întâlnea nu doar în lăuntrul cetății, ci și în minunații munți dimprejurul ei, căci la poalele acestora și în adâncul lor erau nu puține cinstite mănăstiri, în care monahii săvârșeau neîncetate rugăciuni, cerând îndurare de la Dumnezeu pentru neștiința noastră. Încă și în orice sat din acele părți se zideau sfinte biserici și se umpleau ele de credincioși; și peste tot se vedea

¹ Ștefan al II-lea Milutin, rege și sfânt sârb. Moare în 1317, pe data 29 octombrie. Moaștele sale se află astăzi la Biserica Sveta Nedelea din Sofia, numită odinioară și Sveti Kral (n.tr.).

înflorind cucernicia, care în fiecare zi sporea credința.

Și ajungând în această vestită cetate, fericitul Nicolae – ce după puțină vreme avea să se sălășuiască în Ierusalimul cel de Sus – a luat aminte la toate cele din jur, cercetând el dumnezeieștile biserici. Și sufletul lui se bucura privind la mulțimea bisericilor și la belșugul virtuților de acolo. Iar când se săvârșea priveghere de toată noaptea stătea nemișcat până la sfârșit, cugetând doar la Dumnezeu, arătându-se ca un nemilostiv vrăjmaș al trupului său, năzuind să supună pe cele rele către cele bune, iar trupul său să-l supună duhului. Și astfel neconținut petrecea în frică de Dumnezeu. Dar, pentru marea lui smerenie, nu voia ca cineva să cunoască toate ale lui, ci în taină își îndrepta ochii inimii sale către Dumnezeu, și cu această înțelepciune se străduia să frângă orice înălțare a minții. Și era osârduitor întru îndeletnicirea sa, prin care își dobândea cele de trebuință atât lui, cât și celor lipsiți. Însă, pe lângă milostenie, petrecea neîncetat întru rugăciune și suspine din adâncul inimii, dormind pe pământul gol și petrecând în

nenumărate metanii și rugăciuni. Dar avea el de la Dumnezeu și darul lacrimilor și, ca și cu un râu fierbinte, își scâldea cinstita lui față, cu acestea, cutremurat de gândul la moarte.

Însă n-a putut să ascundă prea multă vreme de ceilalți viața sa cea plină de virtuți, căci locuitorii cetăți, pe lângă alte virtuți, erau sângrinoși și întru primirea de oaspeți. Și pentru că erau ei mult iscusiți, au luat aminte puțin câte puțin la purtarea lui cea bună și la cuviința chipului său cel evlavios: căci strălucirea feței mărturisirea despre nerăutatea lui sufletească, iar tăcerea lui vădea blândețea inimii. De aceea, s-au legat cu el prin legătura dragostei celei duhovnicești, întrecându-se unul pe altul în apropierea către acesta dând ei mulțumire lui Dumnezeu, Care le-a trimis un asemenea om. Și după ce dumnezeiescul Nicolae a viețuit împreună cu aceștia destulă vreme, întrecându-i în faptele cele bune, credincioșii cei plini de râvnă și bărbații mai însemnați din cetate s-au sfătuit să-l facă viețuitor împreună cu dânșii până la sfârșit, râvnind ei dumnezeieștilor porunci și apostoleștilor predanii. Pentru aceas-

ta i-au descoperit lui sfatul lor despre cinstita nuntă, pe care Biserica lui Hristos îl socotește printre celelalte virtuți. Ca astfel, să fie zdrobit capul șarpelui celui viclean până la sfârșit. Însă auzind Nicolae unele ca acestea, și-a întors graiul și fața cea plină de cucernicie către ei, după cum era obiceiul firii sale:

– De ce văd eu oare atâta grijă a sufletelor voastre pentru mine, frați preadragi? De ce sunteți munciți de griji pentru mine, nevrednicul? Dacă pentru toate sunt gata și sufletul meu să-l pun pentru voi și să împlinesc poruncile voastre, privitor la aceasta nu cred că, neascultând de cuvintele voastre, m-aș face cumva vinovat de păcatul neascultării. Vă rog să-mi iertați îndrăzneala cuvintelor mele, însă eu, smeritul, pentru aceasta am și părăsit cetatea părinților mei și am hotărât să mă înstrăinez pentru Hristos, ca să nu mă leg pe mine cu lanțurile acestei vieți; luați deci aminte cum cucernicia voastră se ridică împotriva viețuirii împreună cu voi, a mea, a păcătosului; și mai ușor îmi vine mie să pornesc către o altă țară, unde aș fi mai plăcut Domnului Dumnezeu.